

КОГНІТИВНО-ПРАГМАТИЧНІ ФУНКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ АКТИВ УТОЧНЕННЯ, ПІДТВЕРДЖЕННЯ ТА КОРИГУВАННЯ У ВНУТРІШНІХ КОМУНІКАЦІЯХ ФАХІВЦІВ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Ганна Бафян

аспірантка кафедри стратегічних комунікацій та прикладної лінгвістики,

Національна академія Служби безпеки України

ORCID ID 0009-0002-0605-5187

anika72672@gmail.com

Ключові слова: мовленнєвий акт, метакомунікація, уточнення, підтвердження, коригування, спільне розуміння, зворотний зв'язок, професійний дискурс.

У статті обґрунтовано когнітивно-прагматичний статус мовленнєвих актів уточнення, підтвердження та коригування у внутрішніх комунікаціях фахівців сектору безпеки і оборони України. Актуальність дослідження зумовлена тим, що ефективність професійної взаємодії залежить не лише від передавання повідомлення, а й від досягнення достатнього для спільної дії рівня взаєморозуміння, своєчасного виявлення неоднозначності та актуалізації інформації. Теоретичну основу становлять теорія мовленнєвих актів, концепції *common ground* і *grounding*, дослідження *clarification requests*, мовленнєвого *feedback*, *repair*-організації та функціональної анотації діалогових актів. Мета статті полягає у визначенні когнітивно-прагматичних функцій уточнення, підтвердження та коригування, систематизації моделей їх реалізації та встановленні їхньої взаємодії у процесі верифікації професійного розуміння. Матеріалом слугували відкриті нормативні й навчально-методичні джерела та змодельовані авторкою мікродіалоги, які не відтворюють реальних службових повідомлень. Застосовано мовленнєво-актовий, функціонально-прагматичний, контекстуально-семантичний і послідовнісний аналіз, а також когнітивно-дискурсивну інтерпретацію змін у ситуаційній моделі адресата. Установлено, що досліджувані акти доцільно трактувати як взаємопов'язані метакомунікативні дії, спрямовані на виявлення, перевірку й усунення розбіжностей між інтенцією адресанта, пропозиційним змістом повідомлення та його інтерпретацією адресатом. Уточнення локалізує проблемний компонент і звужує множину можливих інтерпретацій; підтвердження засвідчує досягнутий рівень прийняття змісту; коригування деактивує попередню версію та оновлює ситуаційну модель. Систематизовано сім типів уточнення, запропоновано шестирівневу модель підтвердження — від контактного до результативного рівня, а також розмежовано виправлення помилки й актуалізацію інформації. Показано, що прагматична сила цих актів залежить від мовної форми, статусно-рольового напрямку, ступеня прямоти й експліцитності та позиції репліки в діалоговій послідовності. Наукова новизна полягає в системному поєднанні уточнення, підтвердження та коригування в рекурсивну модель верифікації професійного розуміння, у якій кожен компонент усуває окремий тип комунікативної невизначеності та забезпечує перехід до подальшої узгодженої дії. Запропонована модель створює категоріальну основу для подальшого корпусного аналізу відкритого, анонімізованого або офіційно дозволеного професійного дискурсу.

COGNITIVE-PRAGMATIC FUNCTIONS OF CLARIFICATION, CONFIRMATION AND CORRECTION SPEECH ACTS IN INTERNAL COMMUNICATIONS AMONG PROFESSIONALS IN UKRAINE'S SECURITY AND DEFENCE SECTOR

Hanna Bafian

*Postgraduate Student at the Department of Strategic
Communications and Applied Linguistics,
National Academy of the Security Service of Ukraine*

Key words: *speech act, metacommunication, clarification, confirmation, correction, common ground, feedback, professional discourse.*

The article substantiates the cognitive-pragmatic status of clarification, confirmation and correction speech acts in internal communications among professionals in Ukraine's security and defence sector. The relevance of the study derives from the fact that effective professional interaction depends not merely on message transmission but on achieving a level of mutual understanding sufficient for coordinated action, identifying ambiguity in a timely manner, and appropriately updating information. The theoretical framework integrates speech act theory, the concepts of common ground and grounding, research on clarification requests, linguistic feedback, conversational repair, and functional dialogue-act annotation. The study aims to identify the cognitive-pragmatic functions of clarification, confirmation and correction, systematise their linguistic realisation, and establish how they interact in the verification of professional understanding. The material comprises open regulatory and instructional sources together with author-modelled micro-dialogues that do not reproduce authentic service communications. The methodology combines speech-act, functional-pragmatic, contextual-semantic and sequential analysis with a cognitive-discursive interpretation of changes in the addressee's situational model. The findings demonstrate that the three acts are best conceptualised as interrelated metacommunicative actions designed to detect, verify and resolve discrepancies between the addresser's intention, the propositional content of a message, and the addressee's interpretation. Clarification localises the problematic component and narrows the range of plausible interpretations; confirmation provides evidence of the level at which content has been accepted; and correction deactivates a previous version and updates the situational model. Seven types of clarification are systematised, a six-level model of confirmation ranging from contact to result confirmation is proposed, and error correction is distinguished from information updating. The analysis further shows that the pragmatic force of these acts is shaped by linguistic form, status-role direction, degrees of directness and explicitness, and the position of an utterance within the dialogic sequence. The study's novelty lies in integrating clarification, confirmation and correction into a recursive model for verifying professional understanding, in which each component resolves a distinct type of communicative uncertainty and supports progression towards subsequent coordinated action. The proposed model provides a categorical framework for future corpus-based research using open, anonymised or officially authorised professional discourse.

Вступ. Внутрішні комунікації в секторі безпеки і оборони України виконують не лише функцію передавання службової інформації, а й забезпечують формування спільного розуміння ситуації, узгодження відповідальності та координацію подальших професійних дій. Сам факт отримання повідомлення ще не засвідчує його однозначного й достатнього розуміння

адресатом: для належної інтерпретації необхідно ідентифікувати референт, визначити очікувану дію, часові та процедурні параметри, а також критерії її результативності. На цьому етапі комунікативної взаємодії можуть виникати неповнота або неоднозначність змісту, розбіжності у пресупозиціях учасників комунікації, а також втрата актуальності раніше повідомленої

інформації. Інституційна специфіка такої взаємодії зумовлюється її нормативною регламентацією, статусно-рольовою асиметрією учасників і необхідністю забезпечення контрольованого зворотного зв'язку (Міністерство оборони України, 2025; Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України, 1999).

Теорія мовленнєвих актів дає змогу розглядати висловлення не лише як носій пропозиційного змісту, а і як комунікативну дію, що характеризується певною ілюкутивною силою та передбачає відповідний перлокутивний ефект (Austin, 1962; Searle, 1969). Концепція встановлення спільного розуміння (grounding) виходить із того, що комунікативний внесок може вважатися достатньо узгодженим лише за наявності свідчень розуміння, необхідних для досягнення конкретної спільної мети (Clark & Brennan, 1991; Clark & Schaefer, 1989). Запити на уточнення (clarification requests) дають змогу локалізувати джерело інтерпретаційної невизначеності (Purver, 2004; Rieser & Moore, 2005; Schlangen, 2004); мовленнєвий зворотний зв'язок (linguistic feedback) забезпечує свідчення встановлення контакту, сприйняття та розуміння повідомлення (Allwood et al., 1992), тоді як комунікативне виправлення (repair) охоплює механізми виявлення й усунення проблем, пов'язаних із продукуванням, сприйняттям та інтерпретацією висловлень (Schegloff et al., 1977). Стандарт ISO 24617-2, своєю чергою, створює методологічні підстави для врахування багатфункціональності діалогових актів та їхньої послідовнісної залежності від попередніх комунікативних ходів (Bunt et al., 2020; International Organization for Standardization, 2020). Водночас взаємодія уточнення, підтвердження та коригування як функціонально взаємопов'язаних мовленнєвих актів, що сукупно забезпечують верифікацію професійного розуміння, залишається недостатньо систематизованою, що й визначає дослідницьку проблему цієї статті.

Мета статті – визначити когнітивно-прагматичні функції мовленнєвих актів уточнення, підтвердження та коригування, установити основні мовні моделі їх реалізації та змодельовати їхню функціональну взаємодію в процесі верифікації професійного розуміння. Для досягнення поставленої мети передбачено такі завдання: визначити лінгвопрагматичний статус досліджуваних мовленнєвих актів; систематизувати їхні функціональні типи та мовні засоби реалізації; з'ясувати вплив статусно-рольових і послідовнісних параметрів комунікативної взаємодії на їх функціонування; розробити інтегровану модель верифікації професійного розуміння.

Матеріал і методи дослідження. Дослідження має теоретико-аналітичний характер. Теоретичну та методологічну основу становлять

праці з прагмалінгвістики й діалогічної семантики, а також дослідження встановлення спільного розуміння (grounding), мовленнєвого зворотного зв'язку (linguistic feedback), запитів на уточнення (clarification requests), комунікативного виправлення (repair) та функціональної анотації діалогових актів. Інституційний контекст дослідження визначено на основі відкритих нормативних і навчально-методичних джерел, що регламентують статусно-рольову взаємодію та мовну комунікацію у військових і правоохоронних структурах (Полторак та ін., 2013; Міністерство оборони України, 2025). Ілюстративний матеріал охоплює змодельовані авторкою репліки та мікродіалоги, сконструйовані відповідно до узагальнених комунікативних ситуацій, пов'язаних із невизначеністю референції, неповнотою часової конкретизації, перевіркою інтерпретації, виправленням помилки та актуалізацією інформації. Змодельовані приклади не відтворюють реальних службових повідомлень, а тому не можуть слугувати підставою для висновків щодо частотності досліджуваних мовленнєвих явищ.

Одиницею аналізу є функціонально завершений мовленнєвий хід, співвіднесений із попереднім професійно значущим повідомленням, або діалогова мікропослідовність у тих випадках, коли функціональне значення мовленнєвого акту може бути встановлене лише в межах суміжної пари. У дослідженні застосовано мовленнєво-актовий, функціонально-прагматичний, контекстуально-семантичний і послідовнісний аналіз, доповнений когнітивно-дискурсивною інтерпретацією змін у ситуаційній моделі адресата. Категорії стандарту ISO 24617-2 використано як методологічний орієнтир для функціонального аналізу діалогових актів, а не як повну схему корпусної анотації.

Результати та обговорення. Уточнення, підтвердження та коригування не співвідносяться безпосередньо з трьома окремими однорідними класами мовленнєвих актів у таксономії Дж. Серля, оскільки відповідні комунікативні функції можуть реалізовуватися за допомогою різних мовних форм – питання, директивного висловлення, повтору, парафраза, перформативної формули або конструкції заміни. Визначальними для їх ідентифікації є не стільки формально-граматичні характеристики висловлення, скільки його функціональна залежність від попереднього комунікативного внеску та спричинена ним зміна стану взаєморозуміння між учасниками комунікації. З огляду на це уточнення, підтвердження та коригування пропонуємо трактувати як взаємопов'язані метакомунікативні дії, спрямовані на виявлення, перевірку й усунення розбіжностей між комунікативною інтенцією адресанта,

пропозиційним змістом повідомлення та його інтерпретацією адресатом. У когнітивному вимірі уточнення звужує множину можливих інтерпретацій і локалізує проблемний компонент; підтвердження засвідчує досягнутий рівень прийняття змісту; коригування деактивує попередній елемент ситуаційної моделі та замінює його актуалізованим. У прагматичному вимірі уточнення ініціює додатковий комунікативний внесок, необхідний для усунення невизначеності; підтвердження створює підстави для переходу до наступного етапу професійної взаємодії; коригування встановлює актуальну версію змісту як основу подальшої дії.

Статусно-рольовий напрям комунікації впливає на вибір мовних засобів реалізації досліджуваних актів і ступінь їхньої прямоти. У низхідній комунікації уточнення може набувати форми прямого директивного висловлення: «Уточніть термін виконання». У висхідній взаємодії воно зазвичай реалізується за допомогою формул, що знижують категоричність запиту та водночас забезпечують перевірку інтерпретації: «Дозвольте уточнити: термін стосується подання матеріалу чи завершення роботи?». У горизонтальній комунікації характерними є кооперативні моделі, орієнтовані на узгодження спільного розуміння: «Правильно розумію, що остаточну версію узгоджуємо до кінця дня?». Отже, за збереження спільної метакомунікативної функції мовна реалізація уточнення варіюється залежно від статусно-рольових відносин між учасниками: змінюються ступінь прямоти, модальне оформлення висловлення та способи мовного вираження взаємовідносин адресанта й адресата.

Статусно-рольова й ілокутивна варіативність. Метакомунікативна функція висловлення не визначається лише його граматичною формою. Питальна конструкція може реалізувати не запит нової інформації, а непрямий директив, спрямований на конкретизацію змісту попередньої репліки; імперативна конструкція, своєю чергою, може бути не виявом конфронтації, а нормативно нейтральним засобом оперативного усунення комунікативної невизначеності. У висхідній взаємодії модальні та етикетні компоненти «дозвольте», «прошу», «чи правильно я розумію» знижують категоричність висловлення, не змінюючи його основної метакомунікативної функції – перевірки правильності інтерпретації попереднього повідомлення. У горизонтальній комунікації інклюзивні форми на зразок «уточнімо» або «узгодьмо» репрезентують учасників взаємодії як спільного суб'єкта комунікативної та професійної дії. Отже, ілокутивна сила висловлення визначається взаємодією його граматичної форми, комунікативної інтенції,

статусно-рольових відносин між учасниками, інституційних конвенцій та позиції репліки в діалоговій послідовності (Бацевич, 2004).

Багатофункціональність особливо виразно виявляється в лаконічних формулах професійної комунікації. Висловлення «Підтверджую отримання та розпочинаю виконання» одночасно засвідчує отримання повідомлення й виражає зобов'язання щодо подальшої дії. Формула «Коригую: термін подання – 17:00» поєднує метакомунікативну функцію скасування попередньої версії з репрезентативною функцією введення актуалізованого змісту. Така поліфункціональність є закономірною властивістю професійного дискурсу, оскільки забезпечує комунікативну економність і дає змогу реалізувати кілька взаємопов'язаних функцій у межах одного мовленнєвого ходу. Водночас її інтерпретація потребує обов'язкового врахування контексту та позиції висловлення в діалоговій послідовності, оскільки одна й та сама лаконічна формула залежно від умов її вживання може засвідчувати різний рівень сприйняття, розуміння або прийняття повідомлення.

Уточнення як механізм локалізації невизначеності. Потреба в уточненні виникає тоді, коли зміст попереднього повідомлення є недостатнім для однозначної інтерпретації відповідно до поточної комунікативної мети. Функція уточнення полягає не в простому розширенні обсягу інформації, а у виявленні та локалізації проблемного компонента повідомлення, конкретизації його змісту й звуженні множини можливих інтерпретацій. Залежно від джерела комунікативної невизначеності виокремлюємо сім функціональних типів уточнення, систематизованих у таблиці 1. Мовними засобами їх реалізації є спеціальні та альтернативні питання, імперативні конструкції з дієсловами «уточніть», «конкретизуйте», «поясніть», частковий повтор, парафраз із функцією перевірки інтерпретації, а також метакомунікативні маркери й конструкції на зразок «тобто», «точніше», «чи правильно я розумію».

Функціональна залежність від попереднього комунікативного ходу дає змогу відмежувати уточнення від запиту на нову інформацію. У мікропослідовності «Матеріали передати другій групі» – «Другій за нумерацією чи резервній?» – «Резервній» – «Прийнято: передаю резервній групі» уточнювальний запит локалізує референційну неоднозначність і звужує множину можливих інтерпретацій, тоді як парафраз у завершальній репліці експліцитно засвідчує інтерпретацію уточненого референта адресатом і робить її доступною для подальшої верифікації, створюючи комунікативні підстави для професійної дії.

Таблиця 1

Типи уточнення у внутрішній професійній комунікації

Тип уточнення	Об'єкт конкретизації	Типові мовні моделі
Перцептивне	Неповно або нечітко сприйнятий фрагмент повідомлення	«Повторіть, будь ласка»; «Повторіть останню частину»
Референційне	Особа, група, об'єкт або інший референт	«Який саме?»; «Йдеться про А чи Б?»
Пропозиційне	Змістові зв'язки та співвідношення між компонентами повідомлення	«Спочатку А, а потім Б?»; «Правильно розумію, що А передусє Б?»
Інтенційне	Комунікативний намір та очікувана дія адресата	«Потрібно повідомити чи погодити?»; «Від мене очікується погодження?»
Темпорально-просторове	Часові та просторові параметри	«Коли саме?»; «До якого часу?»; «Де саме?»
Термінологічне	Значення або зміст спеціального терміна	«Що означає Х?»; «Що мається на увазі під Х?»
Процедурне	Спосіб, порядок, канал або формат виконання дії	«Яким способом це потрібно виконати?»; «Яким каналом передати?»; «У якому форматі подати?»

Підтвердження як верифікація рівня професійного розуміння. Формули «Отримано», «Зрозуміло», «Прийнято», «Розпочинаю виконання» та «Виконано» засвідчують різні рівні проходження комунікативного циклу й, відповідно, різний ступінь досягнення професійного взаєморозуміння. На основі концепції встановлення спільного розуміння (grounding) та теорії мовленнєвого зворотного зв'язку (linguistic feedback) пропонуємо шестирівневу типологію підтвердження (табл. 2), що охоплює контактний, перцептивний, семантичний, прагматичний, операційний і результативний рівні. Окремі рівні можуть поєднуватися в межах одного мовленнєвого ходу, однак їх аналітичне розмежування дає змогу диференціювати встановлення комунікативного контакту, отримання повідомлення, розуміння його змісту й комунікативної інтенції, прийняття завдання до виконання та підтвердження досягнутого результату. Таке розмежування є принципово важливим для верифікації професійного розуміння, оскільки сам факт отримання повідомлення не засвідчує ані правильності його інтерпретації, ані прийняття відповідного завдання до виконання, ані завершення передбаченої дії.

Мінімальна реакція «Прийнято» є контекстуально залежною: вона може засвідчувати лише

отримання повідомлення або також прийняття завдання до виконання. Парафраз критичного параметра – «Підтверджую: остаточну версію подаємо до 16:00» – дає адресантові змогу перевірити правильність інтерпретації. Висловлення «Підтверджую отримання та розпочинаю опрацювання» поєднує репрезентативну й комісивну функції, що узгоджується з багатовимірним описом діалогових сегментів (Bunt et al., 2020). Функціональна достатність підтвердження визначається комунікативною метою попереднього мовленнєвого акту: після директивного акту необхідним є операційне підтвердження, тоді як після запиту щодо стану виконання – результативне.

Формальне та змістове підтвердження. Доцільно розмежовувати формальне підтвердження як конвенційно очікувану реакцію на попередній комунікативний внесок і змістове підтвердження як експліцитне засвідчення інтерпретації його критично важливих параметрів. Формула «Прийнято» формально завершує суміжну пару, однак не завжди дає змогу встановити, чи правильно адресат ідентифікував об'єкт, часові параметри та очікуваний результат. Натомість змістове підтвердження передбачає вибіркового повтор або парафраз ключового компонента повідомлення: «Прийнято до виконання: узгоджену

Таблиця 2

Рівні підтвердження у внутрішній професійній комунікації

Рівень	Що засвідчується	Ілюстративні формули
Контактний	Наявність комунікативного контакту	«На зв'язку»; «Чую»
Перцептивний	Отримання повідомлення	«Отримано»
Семантичний	Розуміння змісту повідомлення	«Зрозуміло»; повтор ключового параметра
Прагматичний	Розуміння комунікативної інтенції	«Потрібно погодити»
Операційний	Прийняття завдання до виконання	«Розпочинаю опрацювання»
Результативний	Завершення виконання дії / завдання	«Виконано»

версію надішлю до 16:00». Така форма забезпечує адресантові можливість оперативно верифікувати інтерпретацію адресата та, за потреби, виявити розбіжність без повного відтворення первинного повідомлення.

Функціональна доцільність змістового підтвердження визначається насамперед ступенем потенційної неоднозначності повідомлення та комунікативними умовами його інтерпретації. У рутинній взаємодії зі спільним усталеним контекстом мінімальна формула підтвердження може бути достатньою. Натомість за наявності нового адресата, зміни строку виконання, кількох потенційних референтів або складної послідовності дій доцільним є експліцитне відтворення саме того компонента повідомлення, неправильна інтерпретація якого може порушити спільне розуміння. Отже, функціональна ефективність підтвердження визначається не максимальним обсягом повтору, а релевантністю відтвореного компонента щодо конкретної комунікативної мети. Це положення конкретизує концепцію *grounding*: критерієм завершеності комунікативного внеску є не сам факт реакції адресата, а достатність свідчень взаємного розуміння для досягнення конкретної спільної мети (Clark & Brennan, 1991).

Коригування як комунікативне виправлення (repair) та оновлення ситуаційної моделі. Коригування передбачає зміну змісту, уже введеного до спільного комунікативного контексту: адресат має деактивувати попередню версію відповідного компонента та перебудувати пов'язаний із ним фрагмент ситуаційної моделі. З огляду на організацію комунікативного виправлення (*repair*) розрізняємо самокоригування, коригування, ініційоване сигналом адресата, та пряме виправлення іншим учасником взаємодії (Schegloff et al., 1977). Для професійного дискурсу принципово важливим є також розмежування виправлення помилки й актуалізації інформації. У першому випадку попередня інформація була помилковою вже на момент її повідомлення, тоді як у другому – була правильною, проте втратила актуальність унаслідок зміни обставин.

Виправлення помилки може маркуватися перформативними формулами «виправляю», «коригую», конструкцією «не ..., а ...», повтором із заміною або маркером «точніше». Актуалізація інформації, натомість, експлікується за допомогою формул «за новими даними», «попередню інформацію вважати неактуальною», «змінено». Експліцитне маркування заміни дає змогу однозначно встановити актуальну версію повідомлення та запобігає одночасному функціонуванню попередньої й оновленої версії у спільному комунікативному контексті. Так, висловлення

«Коригую: термін подання – 17:00» чітко сигналізує про заміну попереднього часового параметра, тоді як ізольоване «17:00» не експлікує статусу нового значення щодо попереднього. У висхідній комунікації коригування може супроводжуватися засобами мовленнєвого етикету, які пом'якшують категоричність висловлення, однак не повинні знижувати однозначність актуалізованого змісту.

Послідовнісна взаємодія та межі моделі. Досліджувані мовленнєві акти функціонують як взаємопов'язані компоненти рекурсивної системи верифікації професійного розуміння, яку можна представити у вигляді такої послідовності: *первинне повідомлення → інтерпретація → виявлення невизначеності або невідповідності → уточнення → підтвердження інтерпретації → за потреби коригування → повторне підтвердження → професійна дія → підтвердження результату*.

Стрілки в моделі відображають функціональну та послідовнісну залежність між її компонентами, а не жорстко фіксовану лінійну послідовність. Рекурсивний характер моделі передбачає можливість повернення до попередніх етапів: поява нової інформації, виявлення неоднозначності чи розбіжності в інтерпретації або зміна актуальних параметрів повідомлення можуть знову активувати уточнення, коригування чи повторне підтвердження. Отже, верифікація професійного розуміння постає не як односпрямований процес, а як динамічний цикл послідовного узгодження й актуалізації спільного розуміння відповідно до поточної комунікативної мети.

Таблиця 3 демонструє діагностичний потенціал моделі: кожен акт не лише виконує локальну функцію, а й закриває окремий тип комунікативної невизначеності. Уточнення керує множиною значень, підтвердження – ступенем спільного прийняття, коригування – чинністю версії, а результативна реакція – статусом професійної дії. Саме їхня взаємозалежність дає підстави трактувати модель як механізм комунікативної саморегуляції, а не як механічну послідовність реплік.

Когнітивна динаміка спільної ситуаційної моделі. У процесі професійної взаємодії зміст повідомлення може набувати послідовних епістемічних статусів: «невизначений», «уточнений», «прийнятий», «скасований» та «реалізований». Уточнення актуалізує проблемний компонент і спрямовує на нього спільну увагу учасників комунікації; підтвердження засвідчує прийняття певної інтерпретації; коригування деактивує попередню версію та замінює її актуалізованою, яка стає підставою для подальшої професійної дії.

Діагностичні наслідки неповного комунікативного циклу

Відсутній компонент	Комунікативна недостатність	Можливий наслідок
Уточнення	Зберігаються альтернативні інтерпретації	Різне розуміння об'єкта, строку або способу дії
Змістове підтвердження	Невідомо, як адресат інтерпретував повідомлення	Формальне прийняття без верифікації критичних параметрів
Явне коригування	Стара й нова версії співіснують у спільному контексті	Використання скасованої або неактуальної інформації
Результативне підтвердження	Не встановлено статус завершення дії	Неможливо відрізнити прийняте завдання від виконаного

Така динаміка дає змогу розмежувати індивідуальне розуміння адресата і зміст, що набув статусу спільно прийнятого знання: без зовнішнього вираженого свідчення розуміння адресант не має достатніх підстав вважати відповідну інтерпретацію складником спільного комунікативного знання (common ground). Отже, аналітично значущим є не лише семантико-прагматичний зміст конкретної мовленнєвої формули, а й зміна стану взаєморозуміння, яку її вживання забезпечує в діалоговій послідовності. Це узгоджується з концепцією встановлення спільного розуміння (grounding), відповідно до якої комунікативний внесок вважається достатньо узгодженим тоді, коли учасники мають необхідні для досягнення конкретної спільної мети свідчення його взаємного прийняття (Clark & Brennan, 1991; Clark & Schaefer, 1989).

Запропонована модель має певні теоретико-аналітичні обмеження. Короткі формули професійної комунікації значною мірою залежать від контексту, а наявність певного мовного маркера сама по собі не є достатнім свідченням фактичного розуміння повідомлення. Рівень розуміння може бути верифікований за допомогою парафраза, подальшої комунікативної або професійної дії чи іншого релевантного поведінкового свідчення. Функціональна лаконічність висловлення також не означає його максимальної стислості: надмірне скорочення повідомлення може, навпаки, створювати додаткову неоднозначність і потребу в подальшій уточненні. Запропонована система категорій має лінгвопрагматичне, а не процедурно-оперативне призначення й не передбачає оцінювання професійних або оперативних процедур. Її емпірична валідація потребує подальшої апробації на матеріалі відкритих, анонімізованих або офіційно дозволених корпусів професійного дискурсу.

Висновки. Мовленнєві акти уточнення, підтвердження та коригування доцільно розглядати як функціонально взаємопов'язані метакомунікативні дії, спільним об'єктом яких є попередній комунікативний внесок, його достатність, прийняття, точність і актуальність. Уточнення

локалізує проблему та звужує інтерпретаційне поле; підтвердження індексує рівень прийняття змісту; коригування змінює статус уже введенного знання. Їхня прагматична сила залежить від мовної форми, статусного напрямку, ступеня експліцитності та місця репліки в послідовності.

Прагматична сила досліджуваних актів залежить від статусного напрямку, ступеня прямоти, експліцитності та послідовнісної позиції. Одна функція може реалізуватися питанням, директивом, повтором, парафразом, перформативом або конструкцією заміни. Тому аналітично значущою є взаємодія мовної форми, інтенції, інституційної ролі та очікуваної професійної дії.

Запропонована рекурсивна модель охоплює первинне повідомлення, інтерпретацію, виявлення невизначеності або невідповідності, уточнення, підтвердження, коригування, повторну верифікацію, професійну дію та підтвердження результату. Наукова новизна полягає в системному поєднанні трьох актів як механізму верифікації професійного розуміння та в розробленні функціональних типологій, придатних для подальшого корпусного аналізу.

Перспективою дослідження є апробація моделі на відкритих, анонімізованих або офіційно дозволених матеріалах, зіставлення висхідної, низхідної та горизонтальної комунікації, а також вивчення комунікативних невдач, пов'язаних із невідповідністю рівня підтвердження меті попереднього мовленнєвого акту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алещенко, В. І., Невальонний, Є. О., & Починок, С. М. (2020). Система внутрішньокommунікаційної роботи: сучасний стан та шляхи подальшого розвитку. *Наука і оборона*, 1, 21–27. <https://doi.org/10.33099/2618-1614-2020-10-1-21-27>
2. Бацевич, Ф. С. (2004). *Основи комунікативної лінгвістики*. Підручник. Київ: Видавничий центр «Академія».
3. Міністерство оборони України. (2025). Деякі питання реалізації стратегічних

- комунікацій у системі Міністерства оборони України: Наказ від 02.10.2025 № 653-нм. <https://zakon.rada.gov.ua/go/v0653322-25>
4. Полторак, С. Т., Пелепейченко, Л. М., Посмітна, В. В., & Ревуцька, С. М. (2013). *Мовна комунікація в діяльності сил охорони правопорядку*. Київ: Академія внутрішніх військ МВС України.
 5. Про Статут внутрішньої служби Збройних Сил України: Закон України від 24.03.1999 № 548-XIV. (1999). <https://zakon.rada.gov.ua/go/548-14>
 6. Allwood, J., Nivre, J., & Ahlsén, E. (1992). On the semantics and pragmatics of linguistic feedback. *Journal of Semantics*, 9(1), 1–26. <https://doi.org/10.1093/jos/9.1.1>
 7. Austin, J. L. (1962). How to do things with words: The William James Lectures delivered at Harvard University in 1955 (J. O. Urmson, Ed.). Oxford; Cambridge, MA: Clarendon Press; Harvard University Press.
 8. Bunt, H., Petukhova, V., Gilmartin, E., Pelachaud, C., Fang, A., Keizer, S., & Prévot, L. (2020). The ISO standard for dialogue act annotation, second edition. In *Proceedings of the Twelfth Language Resources and Evaluation Conference* (pp. 549–558). European Language Resources Association. <https://aclanthology.org/2020.lrec-1.69/>
 9. Clark, H. H., & Brennan, S. E. (1991). Grounding in communication. In L. B. Resnick, J. M. Levine, & S. D. Teasley (Eds.), *Perspectives on socially shared cognition* (pp. 127–149). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/10096-006>
 10. Clark, H. H., & Schaefer, E. F. (1989). Contributing to discourse. *Cognitive Science*, 13(2), 259–294. https://doi.org/10.1207/s15516709cog1302_7
 11. International Organization for Standardization. (2020). ISO 24617-2:2020 Language resource management – Semantic annotation framework (SemAF) – Part 2: Dialogue acts. Geneva: Author. <https://www.iso.org/standard/76443.html>
 12. Purver, M. (2004). The theory and use of clarification requests in dialogue [Doctoral dissertation, University of London]. <https://webpace.eecs.qmul.ac.uk/m.purver/papers/purver04thesis.pdf>
 13. Rieser, V., & Moore, J. (2005). Implications for generating clarification requests in task-oriented dialogues. In *Proceedings of the 43rd Annual Meeting of the Association for Computational Linguistics* (pp. 239–246). Association for Computational Linguistics. <https://doi.org/10.3115/1219840.1219870>
 14. Schegloff, E. A., Jefferson, G., & Sacks, H. (1977). The preference for self-correction in the organization of repair in conversation. *Language*, 53(2), 361–382. <https://doi.org/10.2307/413107>
 15. Schlangen, D. (2004). Causes and strategies for requesting clarification in dialogue. In *Proceedings of the 5th SIGdial Workshop on Discourse and Dialogue at HLT-NAACL 2004* (pp. 136–143). Association for Computational Linguistics. <https://aclanthology.org/W04-2325/>
 16. Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9781139173438>

Дата першого надходження статті до видання: 27.07.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 01.09.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 01.10.2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)